

Muzeum Artylerii w Toruniu – krótka historia

Idea Muzeum Artylerii w Toruniu narodziła się w latach 20-tych XX wieku wraz z ulokowaniem w Toruniu szkolnictwa artyleryjskiego. Na mocy decyzji Szefa Sztabu Generalnego marszałka Józefa Piłsudskiego powołana została 1 czerwca 1923 roku Oficerska Szkoła Artylerii, w której do celów szkoleniowych powstało Muzeum Sprzętu Artylerii. Bogate zbiory dawnego muzeum i cenne archiwalia nie przetrwały II wojny światowej.

W okresie powojennym mimo posiadania historycznych egzemplarzy sprzętu artyleryjskiego wykorzystywanego w procesie dydaktycznym Oficerskiej Szkoły Artylerii, dopiero w końcu lat 60-tych reaktywowano pomysł utworzenia muzeum artylerii. Muzeum Artylerii w Wyższej Szkole Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii w Toruniu zostało utworzone na podstawie rozkazu specjalnego komendanta Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii im. gen. J. Bema, Nr 13 z dnia 14 stycznia 1977 r. Inicjatorem budowy muzeum był ówczesny komendant gen. bryg. Stanisław Żak. Celem projektu było wspieranie wychowania historycznego podchorążych oraz kultywowanie tradycji artyleryjskich. Proces rozbudowy i modernizacji realizowany był intensywnie przez kolejnego komendanta gen. bryg. Kazimierza Chudego. W celu organizacji muzeum powołano zespół pracowników szkoły, którego przewodniczącym był płk dypl. Henryk Nielepiec.

Prace budowlane rozpoczęto wiosną 1978 r. Pomysłodawcą i wykonawcą architektury muzeum był ppłk inż. Władysław Ahiejczyk. Uroczyste otwarcie muzeum nastąpiło 2 września 1978 roku, w dniu 45 promocji absolwentów uczelni.

Rozkazem Nr 184 z dnia 22 sierpnia 1978 roku, komendant powołał zespół społeczny, którego celem było gromadzenie zbiorów, konserwacja oraz ewidencja i opis.

Po rozformowaniu WSO im. Gen. Józefa Bema muzeum zostało przejęte przez powołane decyzją Ministra Obrony Narodowej Nr 105 z 22.04.2002 roku Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu. Zbierana przez

wiele lat kolekcja sprzętu artyleryjskiego przekazana została w 2012 roku do Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, a dla zachowania historycznych tradycji artylerii i miejsca w którym powstała kolekcja utworzono Muzeum Artylerii w Toruniu Oddział Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, które funkcjonuje od września 2013 roku.

Ekspozycja plenerowa

Ekspozycję plenerową tworzy sprzęt artyleryjski i rakietowy, w wielu wypadkach nie spotykany w innych muzeach wojskowych. Zwiedzający mogą poznać broń przeciwpancerną: 57 mm armatę wz. 1943 ZIS-2, 76 mm armatę wz. 1942 ZIS-3, 85 mm armatę wz. 44 i 100 mm armatę polową wz. 1944 BS-3. Wyeksponowano również działa polowe: haubico-armata kal. 152 mm wz. 1937 ML-20, haubica kal. 122 mm wz. 1938 M-30, haubicę 152 mm wz. 1943, 130 mm armata polowa M-46. Na szczególną uwagę zasługuje moździerz kal. 240 mm M-240. Eksponowany jest również sprzęt artylerii przeciwlotniczej w postaci: armaty 57 mm S-60, 85 mm wz. 1939 KS-12 i 100 mm armaty KS-19

Znacząca część ekspozycji stanowi sprzęt rakietowy. Muzeum Artylerii jako jedyne w Polsce posiada komplet tego sprzętu. Są to: taktyczny zestaw rakietowy R-11M na podwoziu działa samobieżnego ISU-152K, ŁUNA-M (wyrzutnia 9P113 na podwoziu ZiŁ 135LM), zestaw SCUD, zestaw 9K79 TOCZKA oraz zestaw 9P116, tzw. Frog 3.

Interesującym eksponatem jest też dział samobieżne ASU-85 używane w jednostkach powietrzno-desantowych, 122 mm samobieżna haubica Goździk w wersji Wolfram oraz jedyny eksponowany w muzeach egzemplarz 203 mm armaty 2S7 Pion.

Na uwagę zasługuje stacja radiolokacyjna SNAR-2 na ciągniku gaśnicowym ATL. Można obejrzeć również wyrzutnie pocisków rakietowych: BM-13 tzw. Katiusza, jedną z dwóch używanych w Polsce BM-24, wyrzutnię rakietowa BM-21.

Sala tradycji i ekspozycja w budynku muzeum.

Uzupełnieniem ekspozycji plenerowej jest powiększona Sala Tradycji znajdująca się w historycznym budynku stajni dla koni artyleryjskich stanowiąca ekspozycję główną muzeum poświęconą historii artylerii ze szczególnym uwzględnieniem toruńskich tradycji artyleryjskich. Prezentujemy historyczne mundury, broń i wyposażenie artyleryjskie Wojska Polskiego do czasów współczesnych. Całość wystawy dowodzi o tym, że Toruń był i jest głównym centrum kształcenia kadry artylerzystów polskich.

Ciekawostką w Sali Tradycji jest lekka broń wsparcia piechoty: moździerz 82 mm. wz. 1937, wz. 1941 i wz. 1943, działa bezodrzutowe B-11 kal. 107 mm, B-10 kal. 82 mm, 76 mm armata pułkowa wz. 1927, zachwycająca zwiedzających amunicja artyleryjska, której kolekcja stanowi krótki zarys historycznego rozwoju pocisku od kuli kamiennej z XV wieku do współczesnej amunicji kasetowej, kolekcja przeciwpancernych pocisków kierowanych od 3M6 Trzmiel do Spika, oraz specjalistyczne przyrządy artyleryjskie, przeznaczone do kierowania i obserwacji ognia artyleryjskiego.

Jednak najcenniejszymi eksponatami są armaty : 120 mm armata wz. 1878/09/31 i 105 mm armata wz. 29. Są to armaty które były wykorzystane bojowo przez artylerzystów Wojska Polskiego w 1939 roku. Po klęsce w Kampanii Polskiej i jako zdobycz wojenna trafiły do Finlandii gdzie swoją skuteczność wykazały w wojnie radziecko-fińskiej. W 2013 roku działa wróciły do Polski.

Ponadto interesującym elementem wystawy jest tablica z wykazem nazwisk upamiętniająca poległych, pomordowanych i represjonowanych artylerzystów w latach 1939-1953.